

Рух у будучае

Ніна **МАЗАЙ**,
старшыня
Пастаяннай камісіі
Савета Рэспублікі
Нацыянальнага
сходу Рэспублікі
Беларусь па
міжнародных
справах і
нацыянальнай
бяспецы

У апошнія дзесяцігоддзі Турцыя перажывае час небывалага ўзрушэння і цікавых змен. Яе жыхары вырашылі пісаць новую гісторыю сваёй краіны, абвясціўшы маштабную мадэрнізацыю ў многіх сферах жыцця, і найперш – сацыяльна-эканамічнай. Вельмі падобныя працэсы на працягу двух дзесяцігоддзяў адбываюцца і ў Беларусі. Свой імклівы рух наперад абедзве краіны спалучаюць з дынамічнай знешняй палітыкай, у якой асаблівае месца належыць міжнароднай парламенцкай дзейнасці. Наколькі ўзаемная цікавасць беларускіх і турэцкіх заканадаўцаў? Якую ролю ў стварэнні будучага адводзяць двухбаковаму супрацоўніцтву парламентарыі Беларусі і Турцыі? Што варта пераняць нашай краіне ад усходняга партнёра? Гэтым і іншым пытанням прысвечана размова са старшынёй Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па міжнародных справах і нацыянальнай бяспецы Нінай **МАЗАЙ**.

– **Ніна Мікалаеўна, як бы Вы ў цэлым ахарактарызавалі беларуска-турэцкія адносіны? Вядома, што сёлета ў сакавіку споўнілася 20 гадоў з дня ўстанаўлення дыпламатычных адносін паміж Турэцкай Рэспублікай і нашай краінай.**

– За гэты не вельмі вялікі тэрмін для міжнароднай практыкі паміж дзвюма дзяржавамі склаліся, несумненна, дружалюбныя канструктыўныя ўзаемасувязі. Турцыя займае аб'ектыўную, узважаную пазіцыю ў адносінах да Беларусі. У двухбаковым парадку дня няма праблем, якія б стрымлівалі развіццё супрацоўніцтва. Думаю, што нашы турэцкія калегі, як і мы, цэняць гэта дасягненне, і разам мы будзем імкнуцца нарошчываць партнёрскі кампанент у двухбаковым і шматбаковых фарматах.

Турцыя зараз уваходзіць у першую дваццатку самых магутных эканомік свету. Гэта краіна, якая дынамічна развіваецца, актыўна інвясціруе і смела асвойвае новыя рынкі. Таму Беларусь працягвае разглядаць Турэцкую Рэспубліку як важнага і перспектыўнага партнёра. Канкрэтныя праекты, ужо рэалізаваныя, рэалізуемыя, а таксама прапанаваныя да магчымай рэалізацыі ў розных галінах – будаўніцтве, мышынабудаванні, лёгкай прамысловасці, транспартнай сферы – пацвярджаюць, што ў гэтага супрацоўніцтва ёсць выдатны патэнцыял, які неабходна ў поўнай меры выкарыстоўваць у інтарэсах дзвюх нашых краін.

– **Сёння нават проста па інфармацыі ў СМІ можна заўважыць вялікую актыўнасць рознафарматных кантактаў Беларусі і Турцыі. На Вашу думку, якога боку тут заслуга большая – беларускага ці турэцкага?**

НАША ДАСЬБЕ

МАЗАЙ Ніна Мікалаеўна.

Нарадзілася ў в. Чалюшчавічы Петрыкаўскага раёна Гомельскай вобласці. Скончыла Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт імя У.І. Леніна па спецыяльнасці «гісторыя» (1972), аспірантуру Акадэміі грамадскіх навук пры ЦК КПСС (1983).

Мае дыпламатычны ранг Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Рэспублікі Беларусь.

Працоўны шлях пачала ў 1972 годзе настаўніцай гісторыі і грамадазнаўства Ракітніцкай школы Жабінкаўскага раёна Брэсцкай вобласці.

З 1974 года – другі, першы сакратар Жабінкаўскага райкама ЛКСМБ. У 1977–1981 гадах – сакратар, першы сакратар Брэсцкага абкама ЛКСМБ. У 1983 годзе абрана першым сакратаром ЦК ЛКСМБ. З 1985 года – намеснік старшыні Савета Міністраў БССР. У 1992–1997 гадах – Пастаянны прадстаўнік Рэспублікі Беларусь пры ААН па пытаннях адукацыі, навукі і культуры

(ЮНЕСКА), Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Рэспублікі Беларусь у Францыі, па сумяшчальніцтве ў Іспаніі і Партугаліі.

У 1997–2001 гадах – намеснік міністра замежных спраў Рэспублікі Беларусь, Пасол па асаблівых даручэннях МЗС Беларусі, Старшыня Нацыянальнай камісіі па справах ЮНЕСКА.

У 2001–2008 гадах – Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Рэспублікі Беларусь у Канадзе.

Старшыня Камісіі Парламенцкага Сходу Саюза Беларусі і Расіі па пытаннях знешняй палітыкі, член Пастаяннай камісіі Парламенцкай асамблеі АДКБ па палітычных пытаннях і міжнароднаму супрацоўніцтву, кіраўнік дэлегацыі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па ажыццяўленні кантактаў з Парламенцкай асамблеяй НАТА, намеснік кіраўніка дэлегацыі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь у Парламенцкай асамблеі АБСЕ.

Старшыня савета спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі.

– Працэс ідзе ўзаемны, і немагчыма ўзважыць долю кожнай з краін-партнёраў у наладжванні сапраўды моцнай і канструктыўнай плыні супрацоўніцтва. Актыўны дыялог вядзецца на ўзроўні як заканадаўчых, так і выканаўчых структур, міністэрстваў і ведамстваў, бізнес-супольнасцей, вытворцаў, творчых калектываў... Калі прааналізаваць, то кожны тыдзень, а то і часцей, у Беларусі альбо Турцыі адкрываюцца выставы, арганізуюцца круглыя сталы, адбываюцца візіты, праводзяцца сустрэчы рознага ўзроўню, канцэрты... Нядаўна мне давалося пабываць у Белдзяржфілармоніі на канцэрце Дзяржаўнага камернага аркестра Беларусі пад кіраўніцтвам вядомага турэцкага дырыжора Эрола Эрдзінча. Гэта культурная падзея была прысвечана 20-годдзю ўстанавлення дыпламатычных адносін паміж Беларуссю і Турцыяй. Літаральна праз дзень у Мінску адбылася прэзентацыя зборніка работ беларускіх вучоных, прысвечаных сучаснаму турэцкаму навукоўцу, мысліцелю, прапаведніку Ф. Гюлену. А гэтымі днямі ў галерэі Міністэрства замежных спраў Турцыі праходзіць выстава беларускай мастачкі Ганны Казок (Лукіной). Адным словам, яркіх момантаў у палітры беларуска-турэцкіх адносін даволі шмат.

– Але ад Вас як старшынні Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі па міжнародных справах і нацыянальнай бяспецы хацелася б даведацца перш-наперш аб міжпарламенцкім супрацоўніцтве Беларусі і Турцыі.

– Беларуска-турэцкае міжпарламенцкае супрацоўніцтва важнае і з палітычнага, і з эканамічнага пункту гледжання. Пазітыўная аснова беларуска-турэцкіх адносін была закладзена лідарамі нашых дзяржаў. Беларусь і Турцыя ўстанавілі і падтрымліваюць актыўны палітычны дыялог на вышэйшым узроўні. Першы візіт Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у Турцыю адбыўся летам 1996 года. Мне ж асабіста запомнілася цёплая сустрэча кіраўнікоў дзяржаў восенню таго ж года ў ходзе саміту АБСЕ ў Лісабоне. Летась у кастрычніку адбыўся чарговы, трэці па ліку, візіт А. Лукашэнка ў Анкару. Відавочна, што прэзідэнты дзвюх краін даюць добры імпульс паступальнаму развіццю двухбаковых беларуска-турэцкіх адносін, у тым ліку і на ўзроўні парламентаў.

Міжпарламенцкія кантакты – важны складальнік узаемаадносін Беларусі і Турцыі. Яны, лічу, робяць гэта супрацоўніцтва поўнафарматным. У 1992 годзе дэлегацыя Вялікага нацыянальнага сходу Турэцкай Рэспублікі на чале з яго старшынёй упершыню наведла Беларусь. Тады пачалася гісторыя нашага міжпарламенцкага супрацоўніцтва, і вось ужо на працягу амаль двух дзясяткаў гадоў нам удаецца захоўваць добрую дынаміку ўзаемных кантактаў. Да статкова адзначыць, што з Турцыяй у нас сфарміравана восем профільных камісій – як ні з адной усходняй краінай. Гэта апроч існуючай міжурадавай эканамічнай камісіі, якая функцыянуе дастаткова эфектыўна.

Безумоўна, галоўная задача парламентаў Беларусі і Турцыі як вышэйшых заканадаўчых і прадстаўнічых органаў улады – ствараць і пастаянна ўдасканальваць заканадаўчую базу. Таму для абодвух бакоў такі важны абмен вопытам заканатворчай дзейнасці, вывучэнне практыкі ўзаемадзейнення з выбаршчыкамі, органамі выканаўчай улады, мясцовага кіравання і самакіравання.

У Нацыянальным сходзе Рэспублікі Беларусь і Вялікім нацыянальным сходзе Турэцкай Рэспублікі замацавалася традыцыя ўзаемнага стварэння рабочых груп, гэтак званых груп дружбы. У цяперашнім складзе Нацыянальнага сходу нашай краіны такую структуру ўзначальвае старшыня Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі па рэгіянальнай палітыцы і мясцоваму самакіраванню Генадзь Навіцкі, у Вялікім нацыянальным сходзе групай дружбы цяпер кіруе Зеід Аслан. За мінулыя гады на ўзроўні груп адбылося 14 абменаў візітамі. Апошні раз нашы турэцкія калегі пабывалі ў Мінску ў 2010 годзе, а ў маі гэтага года запланаваны візіт у адказ беларускай групы ў Анкару. Такія сустрэчы даюць нам магчымасць весці дыялог па ўсім коле пытанняў, якія цікавяць абодва бакі, абменьвацца думкамі, вопытам, а таксама звяртаць нашы пазіцыі па важнейшых міжнародных праблемах.

– Якія яшчэ формы міжпарламенцкага супрацоўніцтва выкрышталізаваліся за гэтыя гады на вектары ўзаемадзейнення Беларусь – Турцыя?

– Нароўні з рабочымі групамі, якія мы разглядаем у якасці пастаяннага канала, што арганізуе і фармаціруе ўзаемадзейненне, шырока выкарыстоўваем і іншыя формы

падтрымання кантактаў і наладжвання дыялога, такія, напрыклад, як канферэнцыі, разнастайныя форумы, Дні культуры і інш. Так, у лютым мінулага года ў Мінску паспяхова прайшла канферэнцыя «Беларусь – Турцыя: шляхі супрацоўніцтва». У ёй прымаў удзел турэцкі дэпутат Р. Чамураглу, які на той час узначальваў групу міжпарламенцкага супрацоўніцтва з Беларуссю. У сваю чаргу, Г. Навіцкі быў запрошаны на 12-ы Еўразійскі эканамічны саміт у Стамбуле, у ходзе якога адбыліся яго сустрэчы з кіраўніком парламента Турцыі, з калегамі, прадстаўнікамі турэцкіх дзелавых колаў.

Акрамя таго, устаноўлены і, спадзяюся, будуць развівацца сувязі на ўзроўні старшынь парламенцкіх камісій. Для двухбаковых кантактаў, абмеркавання актуальных пытанняў глабальнага парадку дня актыўна выкарыстоўваюцца магчымасці шматбаковых парламенцкіх арганізацый, такіх як Міжпарламенцкі саюз, ПА АБСЕ, ПАЧЭС.

Сведчаннем высока ўзроўню дыялога паміж Нацыянальным сходам Рэспублікі Беларусь і Вялікім нацыянальным сходам Турэцкай Рэспублікі з'яўляецца і ўзаемны абмен запрашэннямі кіраўнікоў абодвух парламентаў. І мы з нашымі турэцкімі калегамі працуем над тым, каб гэтыя візіты адбыліся.

Будзем рады вітаць у Беларусі Джаміля Чыгэка, спікера парламента Турцыі.

Варта заўважыць, што на рабочым стале зараз знаходзіцца праект дакумента аб пераходзе нашых краін на бязвізавы рэжым. І хоць дастаткова сур'ёзныя візавыя льготы дзейнічаюць з 1993 года, калі было падпісана пагадненне аб бязвізавых паездках па дыпламатычных і службовых пашпартах, выключэнне візавага кампанента са зносін паміж Беларуссю і Турцыяй, безумоўна, стане новым крокам да збліжэння нашых народаў.

– Роля Турцыі ў глабальнай эканоміцы і рэгіянальнай палітыцы апошнім часам становіцца ўсё больш заўважальнай. Адкрытасць свету і дынамічнае сацыяльна-эканамічнае развіццё – характэрныя рысы сучаснай Беларусі. Напэўна, такое падабенства дазваляе нам лепш разумець адзін аднаго і стварае перспектывы выхаду на больш высокі віток узаемаадносін дзвюх дзяржаў?

– Сапраўды, нашы краіны на працягу апошніх 20 гадоў рэалізуюць маштабныя праграмы эканамічнай і сацыяльнай мадэрнізацыі. Яднае нас і тое, што Беларусь, як і Турцыя, геаграфічна знаходзіцца на перакрываванні не толькі гандлёвых шляхоў, але і ў цэлым цывілізацый, культур. І сёння, калі ў межах СНД актыўна ідуць працэсы інтэграцыі, створана ЕўразЭС і фарміруецца Адзіная эканамічная прастора, мы апынуліся ў агульнай еўразійскай прасторы. Нельга забывацца на тое, што ў Беларусі і Турцыі адны і тыя стратэгічныя партнёры – Расія і Украіна. Да таго ж, Расійская Федэрацыя, з якой мы маем фактычна адзіную эканамічную прастору, суседнічае з Турцыяй. Усё гэта стварае дадатковыя перспектывы беларуска-турэцкага супрацоўніцтва.

Бясспрэчна, добры падмурак для развіцця больш дзейсных эканамічных кантактаў быў закладзены на пачатковым этапе беларуска-турэцкіх адносін пераважна праз гандлёвае ўзаемадзеянне. Цяпер жа нашы краіны выходзяць на больш сур'ёзны сумесны інтэграваны праекты ў прамысловасці. Акрамя таго, для Беларусі цікавы турэцкі вопыт па стварэнні ў краіне прывабнага інвестыцыйнага клімату, укладанні інвестыцый за межамі краіны, настойлівасці ў асваенні новых рынкаў, развіцці сярэдняга і малога бізнесу.

Пераканана, нашы плённыя кантакты на парламенцкім узроўні таксама закліканы даць дзелавым колам сігнал да пашырэння эканамічнага супрацоўніцтва, і яны будуць садзейнічаць дабрабыту абодвух народаў.

Што ж датычыцца росту палітычнага ўплыву Турцыі на Блізкім Усходзе, гэта зусім зразумела. Як непастаянны член Савета Бяспекі ААН, краіна не можа быць не ўцягнута ў працэс блізкаўсходняга ўрэгулявання, і яе роля ў пошуку адказаў на пытанні глабальнага і рэгіянальнага парадку дня становіцца ўсё больш значнай. Хоць Турцыя мае свой уласны погляд на некаторыя праблемы арабскага свету, аднак па базавых прынцыпах урэгулявання афіцыйныя пазіцыі нашых дзяржаў супадаюць. Яны грунтуюцца на такіх пунктах са Статута ААН, як прынцып вырашэння канфліктаў у рамках міжнароднага права і мірнымі сродкамі, шляхам унутрынацыя-

нальнага дыялога, прынцып паважання суверэнітэту.

– **Вядома, што Турцыя не падтрымлівае палітыку санкцый ЕС у адносінах да Беларусі. Бадай, гэтая пазіцыя краіны, якая з’яўляецца членам НАТА і на працягу многіх гадоў імкнецца ўступіць у Еўрасаюз, варта павагі...**

– Найперш зазначу, што кіраўніком нашай дзяржавы дадзена вычарпальная ацэнка апошняму рашэнню Савета Еўропы і рэзалюцыі Еўрапейскага парламента па Беларусі. Як прадстаўнік заканадаўчай галіны ўлады магу толькі падкрэсліць: створаныя ў нашай краіне прававыя асновы ні ў якой меры не стрымліваюць развіццё адносін паміж ЕС і Беларуссю, яны не супярэчаць ніякім еўрапейскім нормам і каштоўнасцям. Мы ўпэўнены, што палітыка санкцый і ўльтыматумаў не можа адкрыць шлях да нармалізацыі адносін. Яна нікуды не вядзе. Мы ўдзячны Турцыі за яе ўзважаную і аб’ектыўную пазіцыю па «беларускім пытанні».

Аднак трэба разумець, і я ўжо не аднойчы гаварыла пра гэта, што, акрамя крытычнай часткі, у нашых адносінах з еўрапейскімі структурамі ёсць вельмі многа станоўчых момантаў, якія застаюцца, так бы мовіць, за кадрам. Мы заўсёды імкнёмся да змястоўнага ўдзелу ў працы міжпарламенцкіх арганізацый, напрыклад у ПА АБСЕ.

Нават тых, хто на апошняй сесіі ПА АБСЕ падымаў руку «за» крытычную рэзалюцыю па Беларусі, услед за галасаваннем рэзалюцыю па Беларусі, услед за галасаваннем больш слова і адзначылі, што неабходна больш актыўна і шырока працаваць з калегамі з Беларусі, якая, натуральна, уваходзіць у еўрапейскую сям’ю. Пагадзіцеся, такія дэталі даюць магчымасць іначай паглядзець на агульную карціну падзей.

Тым часам некаторым на Захадзе, ды і ў самой Беларусі, хацелася б прадставіць справу так, быццам наша краіна знаходзіцца ў міжнароднай ізаляцыі. Аднак гэта зусім не адпавядае рэчаіснасці. І прыклад беларуска-турэцкіх адносін – адно з многіх пацвярджэнняў таго.

– **Ніна Мікалаеўна, цікава, а як развіваюцца кантакты Нацыянальнага сходу Беларусі з нацыянальнымі парламентамі і міжпарламенцкімі арганізацыямі?**

– Хачу падкрэсліць, што для нас важны кожны вектар супрацоўніцтва. Сапраўды, чым шырэйшая геаграфія, чым больш змастоўны атрымліваецца дыялог, тым менш бар’ераў існуе для ўзаемавыгадных адносін. Нацыянальны сход Рэспублікі Беларусь імкнецца падтрымліваць актыўныя міжпарламенцкія кантакты на двухбаковай аснове. Спіс нашых адрасатаў дастаткова шырокі, што пацвярджаюць узаемныя візіты парламенцкіх дэлегацый. На жаль, менш актыўныя сёння нашы кантакты з парламентамі краін Еўрасаюза, але і яны ў пэўнай ступені захоўваюцца. Нацыянальныя дэлегацыі, як мы ўжо адзначалі, працягваюць актыўна працаваць на шматбаковых парламенцкіх пляцоўках. Напрыклад, Міжпарламенцкага саюза (МПС), Парламенцкай асамблеі АБСЕ, ПАЧЭС, ПС ЦЕІ, МПА АСЕАН, а таксама, што вельмі важна, у міжпарламенцкіх арганізацыях, створаных на прасторы Садружнасці Незалежных Дзяржаў: МПА СНД, МПА ЕўразЭС, ПА АДКБ.

Зусім нядаўна, у красавіку, прайшла чарговая сесія МПС. Дэлегацыя Нацыянальнага сходу Беларусі актыўна ўдзельнічала ў яе рабоце, у абмеркаванні пытанняў, уключаных у парадак дня пленарнага пасяджэння і ўсіх пастаянных камітэтаў. Таксама беларускімі парламентарыямі былі праведзены сустрэчы з дэлегацыямі Італіі, Венгрыі, Латвіі, Эквадора, Рэспублікі Карэя, Марока. Дарэчы, прадстаўнік Марока А. Радзі на перыяд 2011–2014 гадоў абраны старшынёй Міжпарламенцкага саюза. Адзначу, што ў гэтай арганізацыі мы не мінаем ніводнай дыскусіі, датычыцца яна нераспаўсюджання ядзернай зброі, барацьбы супраць СНДу, забеспячэння доступу да медыцынскай дапамогі дзецям, жанчынам і да т.п. і заканчваючы рознымі палітычнымі праблемамі. У час такой работы ўзнікае шмат міжасобных кантактаў паміж парламентарыямі розных краін. І гэта таксама вельмі важны складальнік у стварэнні атмасферы параўмення ...

Як бачна, мы актыўна працуем не толькі з дзяржавамі з постсавецкай прасторы. І, паўтаруся, пра нейкую міжнародную ізаляцыю нашай краіны размова не ідзе. Але ж і нерэалізаваных магчымасцей міжпарламенцкага супрацоўніцтва ў беларускіх парламентарыяў яшчэ шмат – гэта відавочна.

Гутарыла Таццяна ШАБЛЫКА